Cantonspark

Nieuwsbrief juni 2019

Vrienden van het Cantonspark

NIEUWSBRIEF CANTONSPARK

Juni 2019

REDACTIE:

Rob Samson
Greet de Lange
Angelique Bosch van Drakestein
Geertje Bakker
Anneloes Lubbinge
Urja Niet – Graafland

INFORMATIE:

Stichting Vrienden van het Cantonspark

Secretaris:

Mevr. G.H.J. de Lange-Meijer, Rembrandtlaan 29, 3741 TA Baarn. Tel: 035 - 541 3356

E: secretariaat@cantonspark.nl

W: www.cantonspark.nl

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord.....1
Dagexcursie voor donateurs en vrijwilligers 5 oktober.....4
Voortgang restauratie van het Cantonspark.....5
Beplanting Terras Wintertuin..... 18
Vanuit het Cantonspark 19
Hans Knotters. De nieuwe tuinbaas van het Cantonspark..... 31
Tuinbaas, hovenier, groenbeheerder? 33
Boekbespreking: De tuinbaas en zijn buitenplaats – werken in historisch groen.. 38
Het geslacht Magnolia..... 39
De Wintertuin is geopend! 46
Jaarverslag 2018 Stichting Vrienden van het Cantonspark..... 51

WORD DONATEUR !

De Stichting Vrienden van het Cantonspark heeft de culturele ANBI status. Met een bijdrage van minimaal € 17,50 per jaar bent u al donateur. U steunt ons daarmee om het Cantonspark als waardevolle tuin voor Baarn te behouden.

U kunt uw bijdrage storten op:

Bankrekening RegioBank Baarn,

IBAN: NL51RBRB0983574944.
BIC: RBRBNL21
t.n.v. *Vrienden van het Cantonspark.*

Voorplaat omslag: ***Camellia japonica cv.***

Voorwoord

De eerste helft van 2019 is alweer om. In het park zelf is nog niet zoveel te zien van de aangekondigde restauratie. Er is al heel veel werk verzet op papier: plantschema's gemaakt, paden aangepast, hekwerk ontworpen etc. Het eindplan is klaar en er wordt gepopeld om te beginnen als de vergunningen binnen zijn. U kunt daarover lezen vanaf pagina 5 van deze Nieuwsbrief.

Op 2 mei is de Wintertuin onder grote belangstelling officieel geopend. Op het moment van dit schrijven is rechts achter nog niet alles klaar maar het terras nodigt echt uit om te genieten van een kopje koffie of een drankje. Binnen ziet het er ook gezellig uit. We wensen Karen Sikkema en haar team alle succes toe.

Van de renovatie is dus nog niet veel te zien, wel dat het park er veel netter uitziet sinds Hans Knotters per 1 januari het beheer verzorgt en de vrijwilligers aanstuurt. Wij hopen dat hij zijn werk tot zijn pensioen zal kunnen continueren. Als de renovatie haar beslag heeft gekregen is de dagelijkse aanwezigheid van een beheerder een must.

Moesten de vrijwilligers voorheen samengepropt in het werkgebouw koffie drinken als het regende, sinds februari kan dat in de werkschuur waar het gereedschap ook een plek heeft gekregen. De schuur is leuk aangekleed met attributen uit de tijd dat het park Hortus botanicus was van de Universiteit van Utrecht. Al met al een enorme verbetering. Bij de rondleidingen kunnen deelnemers daar ontvangen worden. Het geeft ons eindelijk ook de mogelijkheid in het park educatieve projecten op te zetten.

Helaas is er op dit moment nog geen opvolger voor Urja Niet – Graafland als coördinator rondleidingen gevonden. Via de vacaturebank en via de media, zal een oproep geplaatst worden. Dit zou ook door twee mensen in deeltijd gedaan kunnen worden.

Voor dit jaar hebben wij een excursie gepland voor onze donateurs op zaterdag 5 oktober. Het programma is nog niet helemaal rond, in ieder geval wordt gestart bij het Belmonte Arboretum in Wageningen. Het is gelegen bovenop de Wageningse berg met een schitterend uitzicht over Rijn en Betuwe. Het landgoed Belmonte kent een rijke historie, van aristocratisch domein, via universiteitstuin tot het huidige arboretum met stadspark functie. Noteer in ieder geval de datum vast, t.z.t. ontvangt u een officiële uitnodiging met het volledige programma.

Een gemoedelijke koffiepauze tijdens de vrijwilligerswerkochtend in de schuur.

In het Cantonspark is dit voorjaar allerlei achterstallig onderhoud gepleegd. Dode takken uit bomen gezaagd. Gras ingezaaid op plekken waar dat nodig was. Het is jammer dat weer een belangrijke boom , de *Acer davidii* 'Canton' moest worden omgezaagd, ziek en valgevaarlijk. De vrijwilligers hebben op 4 mei zaailingen uitgespit en in potten gezet en nu maar afwachten of het originelen zullen zijn. Vaak wijken zaailingen af van de originele waardplant. Het is in ieder geval een boom die terug moet keren in het park. De Sneeuwklokjesboom en Zakdoekjesboom hebben schitterend gebloeid, rondom de Wintertuin is begin mei beplanting aangebracht o.a. een Blauwe regen. Voor de restauratie van de Wintertuin vormde de Blauwe regen een prachtige omlijsting van de ingang aan de terraszijde. Zo komt langzaamaan iets van de oude glorie terug. We hopen dat 2019 in dat opzicht een zeer productief jaar mag worden.

Op 21 mei heeft een afvaardiging van het bestuur heel plezierig kennis gemaakt met de nieuwe wethouder, mevrouw Jannelies Vissers. Zij kreeg o.a. als eerste het blad *Het Buiten, Kastelen, buitenplaatsen en hun*

bewoners, eerste jaargang nr.1 aangeboden. In dit blad het vijf pagina's tellende boeiende artikel met fraaie foto's: *Het Cantonspark in Baarn 'een van de vermaardste tuinen in den lande'* , geschreven door Ronald Immerseel en Nina Wijsbek.

Op 22 mei, op de Studiedag Academisch groen erfgoed: geschiedenis en kunst van de botanische tuinen in Nederland, georganiseerd door de Koninklijke Nederlandse Oudheidkundige Bond en het Nederlands Tuinhistorisch Genootschap Cascade, bestond het middagprogramma uit een aantal lezingen. Onze voorzitter was één van de sprekers , haar lezing had als titel: *het Cantonspark in Baarn en de relatie met de Hortus Botanicus van de Universiteit Utrecht.*

We wisten het al maar het moge duidelijk zijn dat het Cantonspark een zeer bijzonder park is met een rijke geschiedenis waarmee behoedzaam moet worden omgegaan.

Coordinator voor de rondleidingen gezocht.

De rondleidingen zijn een belangrijke activiteit van de Stichting en we zoeken nu een vrijwilliger, die ons helpt bij het coördineren. Elk jaar worden er zeven gratis rondleidingen voor het publiek gegeven. Op aanvraag verzorgen wij ook rondleidingen voor groepen. Zij/hij hoeft geen kennis te hebben van de flora van het park, maar moet ervoor zorgen dat deze activiteiten gecoördineerd worden. Heb je interesse of wil je meer weten, neem dan contact op met onze secretaris (secretariaat@cantonspark.nl).

Wist u, dat voor donateurs van culturele ANBI's een extra belastingvoordeel geldt (uw gift wordt bij de belastingaangifte automatisch verhoogd met 25%, bij ondernemingen met 50%)? Het bedrag dat u schenkt komt dus volledig ten goede aan de stichting Vrienden van het Cantonspark. Het is ook mogelijk om periodieke giften te doen. Lees verder op onze website onder ANBI.

DONATEURSDAG 5 OKTOBER 2019
EXCURSIE NAAR WAGENINGEN

Dagexcursie voor donateurs en vrijwilligers op zaterdag 5 oktober
Belmonte - De Dreijen - Lezing restauratie Cantonspark

's Morgens zullen we het Belmonte Arboretum bezoeken. Op de Wageningse berg , een stuwwal uit de ijstijd, ligt het voormalige landgoed Belmonte. Het landgoed werd eind 19de eeuw gesticht door Thierry Juste baron de Constant Rebecque de Villars. Na de Tweede Wereldoorlog kwam het door oorlog gehavende landgoed in handen van Wageningen Universiteit, die er een botanische tuin vestigde. Overal zijn de sporen van de rijke geschiedenis te zien. Rhododendrons, rozen en talloze bomen, struiken en heesters van natuur- en cultuurhistorische waarde vormen de belangrijkste collecties van het 11 ha grote stadspark. Het is vrij toegankelijk van zonsopgang tot zonsondergang.
Na een rondleiding door het park volgt een lunch in het Koetshuis met een lezing over de voortgang van de restauratie in het Cantonspark.
's Middags wordt een bezoek gebracht aan het Arboretum De Dreijen, eveneens in Wageningen. De eerste aanleg werd ontworpen door de tuinarchitect en dendroloog L.A. Springer, een van de bekendste tuinarchitecten van zijn tijd en lector in de tuinkunst in Wageningen. Het ontwerp dateert van 1895 en staat in direct verband met de totstandkoming van de Rijkstuinbouwschool een jaar later. In de loop van de jaren hebben allerlei uitbreidingen plaats gevonden. In de huidige tuin is een deel van Springerspadenpatroon bewaard gebleven. Professor Ritzema Bos was één van de eerste directeuren van de Wageningse Rijkstuinbouwschool. Als grondlegger van de plantenziektekunde, heeft zijn borstbeeld een plaatsje gevonden op De Dreijen.
Ook hier een bijzondere collectie van planten en bomen, maar ook veel diersoorten die het arboretum als leefgebied hebben ontdekt.
Op het moment van dit schrijven weten wij nog niet wat de kosten zullen zijn en hoe wij het vervoer kunnen regelen. U zult tijdig nog een persoonlijke uitnodiging per brief ontvangen met het gehele programma. Is uw interesse al gewekt, dan kunt u zich via het secretariaat alvast opgeven, het liefst per e-mail.
Het bestuur

Voortgang restauratie van het Cantonspark

In de vorige nieuwsbrief sprak ik aan het eind van het artikel over de restauratie nog de hoop uit dat we in het voorjaar van 2019 zouden kunnen beginnen. Maar helaas, dit verliep anders.

Vlak nadat ik het stuk had geschreven ontving de werkgroep de mededeling dat Monumentenzorg restauratie van groene monumenten voortaan net zo serieus wil nemen als rode monumenten. Dit houdt in dat alle technische gegevens tot in het kleinste detail moet worden uitgewerkt én dat alle nieuwe beplanting per vak moet worden uitgewerkt! Pas als dit was gedaan zouden we de vergunning kunnen aanvragen.

Het afgelopen half jaar is er dus vooral veel werk verzet achter de schermen om alles uit te werken. Michiel Brink van Royal Haskoning DHV ging gelijk aan het werk met het uitwerken van de paden, van de verlichting, etc. De schone taak van de beplanting kwam op de schouders van ondergetekende. Ik had dus geen half jaar meer de tijd om dit uit te werken, maar slechts een paar maanden, liever natuurlijk nog minder. Het enige wat niet tot in detail hoefde te worden uitgewerkt was de exacte plaatsing in ieder vak en de aantallen van de bomen en heesters. Tevens hoefde de vaste planten niet overal uitgewerkt te worden.

Ik had natuurlijk al wel 'onze wishlist' van ca. 200 bomen en diverse struiken, maar daar hadden we met de beheercie. alleen een keuze uit gemaakt t.b.v. de monumentenaanvraag, maar verder waren een van onze ideeën over de struiken, sfeerbepaling per vak, etc nog nog niet duidelijk gedefinieerd. En de wishlist was ondertussen ook al uitgegroeid tot 350 bomen.

Bruggen en paden

Aan het werk dus. Ondertussen moest ook aandacht besteed worden aan andere zaken zoals de zeer slechte staat van enkele bruggen in het Cantonspark. Bij de Historische Kring Baerne werden enkele voor ons nieuwe foto's gevonden van de stenen balustrade brug maar ook van een ons onbekende brug. Het bleek om de oorspronkelijke brug te gaan die vlak bij de colonnade schuin over de vijver ligt. De datering en herkomst van de foto's was op dat moment nog onbekend. Maar we kregen aan de hand van deze foto's ook onze twijfels over het vroegere padenverloop. Waren de andere 2 boogbruggen dan wel oorspronkelijk? Dit zijn juist de bruggen die in een zeer slechte staat zijn.

De Gemeente Baarn heeft het Monumenten Advies Bureau te Nijmegen opdracht gegeven voor onderzoek

naar de bruggen. Binnen een paar weken kwamen er twee uitvoerige rapporten binnen. Het ene rapport was de bouwhistorische verkenning en waardestelling, het andere rapport was de bouwkundige rapportage. Uitkomst: De stenen brug was oorspronkelijk, de boogbruggen zijn waarschijnlijk ook uit 1920 en de nu platte schuine brug is een recente vervanging voor de onbekende brug op de gevonden foto's.

Maar iets anders wat Ing. G. Korenberg (de onderzoeker van het Monumenten Advies Bureau) ook had gevonden, was voor ons eigenlijk nog interessanter. In het Archief van Utrecht had Korenberg een tekening gevonden met de opmeting van het Cantonspark na het overlijden van August Janssen, welke bij de overdrachtspapieren van het park aan de Universiteit Utrecht aanwezig

De schuine brug nabij de Colonnade anno 1920, gezien vanaf de lage weide richting Pinetum. Links boven ziet u de stam en een deel van de takken van de Eik die er nu nog staat, geheel links de takken van een Azalea die eveneens nu nog aanwezig is. Een leuk detail is de plant die over de reling heen kruipt. Johanna Westerdijk heeft in de Nieuwe Rotterdamse Courant van 16 oktober 1920 haar eerste impressies van het Cantonspark beschreven. Over de bruggen schrijft zij: "Beneden zien wij de Japansche hoekjes, de brug met de zijige witte en blauwe regen en de tweede sierlijke overbrugging, even door een blauwe Clematis verlevendigd." Deze blauwe Clematis moet wel de lage struikvormige plant op de foto zijn. Foto: HKB(A_0044)

Opmeting van het Cantonspark ten behoeve van de overdracht in 1919. De kaart geeft een overzicht van de padenstructuur en beplanting in het park, van het feit dat het weiland in de zuidoosthoek nog een grote open ruimte is, waar het tennisveld precies lag en dat achter de nog bestaande hortulanuswoning ook een kas heeft gestaan. In het rode vierkant voor de Wintertuin staat "woonhuis?", vermoedelijk om de locatie van de gesloopte Villa Troika/Villa Canton's Park aan te duiden.

waren. Dit archief was tot nu toe niet ontsloten geweest. Tevens zijn in dit archief 20 foto's aanwezig, waaronder de foto's van de bruggen die wij via de Historische Kring Baerne hadden gekregen. Het grootste deel van de overige foto's hadden wij in de loop der tijd al via de Historische Kring of andere mensen gekregen. Eindelijk kunnen we nu een groot deel van die foto's dateren.

Wat moesten we nu doen met het padenstelsel in de lage weide? We

Het oorspronkelijke ontwerp voor de restauratie van de paden in het Cantonspark met nog twee paden in de lage weide.

zaten al te puzzelen hoe we de restauratie binnen het beschikbare budget konden uitvoeren. Het pad door de lage weide gaf ook van allerlei technische problemen i.v.m. de waterafvoer van de paden. Persoonlijk vond ik de twee paden die in een punt bij het kleine boogbruggetje samenkwamen ontwerp-esthetisch niet mooi – bij zo'n overduidelijke samenkomst van paden zou er een hoogtepunt moeten zijn en die is daar niet. Daarnaast zou zonder deze paden het sfeerbeeld van een weide sterker worden. Anderzijds zou een rondwandeling door het hele park wel gewenst zijn. De beslissing werd echter genomen. De paden in de lage weide zullen komen te vervallen en het oude oorspronkelijke pad dat in een S-vorm over de sloot slingerde zal worden hersteld. Er is nog steeds een rondwandeling door het park zonder doodlopende paden (zoals nu wel het geval is), maar in de lage weide zal men toch gewoon over het gras moeten lopen.

Tevens zal de nu platte schuine brug over de vijver vervangen worden door een replica van de oorspronkelijke brug. De oorspronkelijke brug bestond uit een eenvoudige constructie van dekplanken die opgelegd zijn op

De schuine brug over de sloot van het Pinetum (rechts gelegen) naar de lage weide (links gelegen), gezien vanaf de Colonnade, anno 1920. Foto: Historische Kring Baerne (A_0043)

stalen liggers met een kenmerkende waarschijnlijk houten leuning van boven afgedekt met een loodstrip. Voor het maken van een replica van de oorspronkelijke brug zijn de plattegrond van het Cantonspark van 1935 en de historische foto's uit 1920 gebruikt.

Hekwerk

Het ontwerp en technische details van de nieuwe toegangshekken uitgewerkt. In de linker poortdeur komt de naam van het Cantonspark, aan zowel de Faas Eliaslaan als aan de Abel Tasmanlaan.

Beplanting

In onze vorige nieuwsbrief hebben we u reeds verteld dat we voor de nieuwe beplanting (van bomen en heesters) de keuze hebben gemaakt dat deze uit de Aziatische gematigde klimaatzone moet komen. Dit is nu verder uitgewerkt.

Om het Cantonspark vanuit de historische situatie te blijven presenteren als een collectie tuin moest daar allereerst naar gekeken worden. De randvoorwaarden worden gedicteerd door de grote en de volwassenheid van het Cantonspark. Er is niet heel veel ruimte meer om een hele grote

Het ontwerp van de nieuwe toegangshekken. V.r.n.l. Geheel gevuld bladpatroon die de toegangshekken zelf zullen zijn. Dit verloopt geleidelijk in een meer opengewerkt bladpatroon naar de zijkanten toe.

Stewartia pseudocamellia

collectie aan te leggen. We zijn op zoek gegaan naar een soort die voldoet aan de volgende randvoorwaarden: het moet uit Azië komen, het moet een relatief kleine boom zijn, er moet nog geen collectie van dit geslacht in Nederland zijn, het moet geschikt zijn voor onze klimaatzone, de grond van het Cantonspark moet geschikt zijn en het liefst zou het op de een of andere manier een waardige extra toevoeging zijn voor het Cantonspark. Beline Geertsema, lid van onze beheer commissie en voorzitter van de Nederlandse Tuinenstichting, kwam met het idee van een collectie Stewartia's.

Een uitstekend idee. Dit geslacht voldoet aan alle voorwaarden.

Afhankelijk van de geconsulteerde bron omvat het genus in totaal zo'n 20-30 soorten, met daarbij de extra discussie dat de bladhoudende (sub)tropische soorten door sommige botanici tot een ander worden geslacht gerekend. Gelukkig hoeven wij ons daar nu geen zorgen over te maken, want het aantal in Nederland winterharde soorten is beperkt tot acht, met eventueel nog een uitbreiding van zeven cultivars en één variëteit. Twee soorten en de variëteit komen uit Amerika, dus als we echt ruimtegebrek hebben, kunnen we ons beperken tot de 6 winterharde bomen uit Azië.

Een niet onbelangrijk extra voordeel: Stewartia's zijn gedurende het hele jaar bijzonder mooie bomen/struiken door de mooie grote witte bloemen in de zomer, een spectaculaire herfstkleur en de rijk geschakeerde kleurige bast die vooral in de winter opvalt. Ons exemplaar van de *Stewartia pseudocamellia* is jarenlang een van de meest attractieve bomen in het park geweest. Deze is echter door verkeerd snoeien en vandalisme in een slechte staat en zal in de loop van de tijd wel vervangen moeten worden. Wat deze collectie straks nog bijzonderder zal maken is dat alle soorten zeldzaam of zeer zeldzaam zijn. Alleen de *Stewartia pseudocamellia* is nog relatief gemakkelijk te verkrijgen.

Het genus *Stewartia* behoort tot de thee familie (Theaceae), waar ook de *Camellia* toe behoort. Het is een beetje een omweg, maar dit is ook de link met August Janssen die o.a. in thee handeldreef. Zo is een *Stewartia* collectie cultuurhistorisch gezien ook een extra aanvulling voor het Cantonspark. In een van de volgende nieuwsbrieven zullen we u meer vertellen over het genus *Stewartia*.

De eerste basis voor de beplanting was gelegd. Nu de rest invullen. Allereerst hebben wij voor onszelf bepaald waaraan de nieuwe beplanting allemaal moet voldoen, want het Cantonspark is geen normaal openbaar groen. Onderstaand een aantal motiveringen waarop ik onze keuze voor de beplanting gebaseerd heb. Let wel, dit zijn de hoofdlijnen - er zijn een heleboel genuanceerdere keuzes gemaakt die te veel zijn om hier op te noemen.

* Allereerst de basisvoorwaarden van bodemconditie (pH, zand, klei, vocht vs droog, etc), lichtbehoefte van de plant, het wel of niet tolereren van planten als elkaars buren. Er is gekeken of de gekozen planten in principe van nature bij elkaar zouden kunnen groeien, dat ze elkaar complementeren en in harmonie met elkaar leven. Alle planten hebben tenminste USDA winterhardheidzone 7 of lager – Baarn ligt in zone 8a[1].

* Alle bomen en heesters komen in ieder geval uit Azië. Bij de vaste beplanting is daar wat minder rigide mee omgegaan omdat het ontwerpproces dan echt heel gecompliceerd zou worden. Als er de keuze was tussen twee visueel min of meer identieke vaste planten waarvan er één uit Azië komt en de andere uit ofwel Europa of Amerika is er wel voor de Aziatische variant gekozen.

* en van de ideeën achter het restauratieplan is ook het weer terugbrengen van verschillende sferen in het Cantonspark. Op dit moment is dat geheel vervlakt en is eigenlijk overal ongeveer hetzelfde beeld met min of meer dezelfde groentinten. Gedeeltelijk is hierdoor ook het idee voor een 'Winter Garden' ontstaan. In Engeland en Frankrijk zijn hier zeer fraaie voorbeelden van.

* De planten die zijn gekozen zijn soms zeer bijzonder, soms minder. In ieder geval is er op gelet dat het in principe sterke planten zijn die geen extra vertroeteling nodig hebben. En vrijwel alle planten zijn redelijk goed te verkrijgen zonder dat we allerlei toeren moeten uithalen om het via zaad zelf op te kweken of uit China te importeren.

De gewenste darlings die wel extra aandacht en zorg nodig hebben of heel erg uniek zijn kunnen we in de loop der tijd altijd nog planten. Ook hebben we gekeken of de boom of struik een aanvulling is op de reeds bestaande collectie.

* Bij alle vakken is erop gelet dat deze het hele jaar door een interessant beeld geven. Bij sommige vakken is natuurlijk wel iets meer de nadruk op de zomer, de andere de herfst, winter of voorjaar. Soms een combinatie ervan. Een enkel keer is het beeld b.v. in de winter niet spectaculair, maar dat wordt dan goedgemaakt door het plantvak een stukje verderop.

* Er is gekeken naar blad, bloemen, kleuren die harmoniëren of juist contrasteren, zodat het geheel goed samen gaat en elkaar visueel versterkt.

* In (bijna) alle vakken zijn planten met geurende bloemen. Bij alle vakken is gelet op de biodiversiteit. D.w.z. of de planten voedsel ofwaardplanten zijn voor bijen, andere bestuivers, vlinders en vogels. Het liefst door het jaar heen.

* Bij dioecische (tweehuizige) heesters is er op gelet dat er zowel mannelijke als vrouwelijke exemplaren in elkaars nabijheid staan zodat vruchtdraging in principe gegarandeerd kan worden.

Zoals boven reeds vermeld is het Cantonspark geen 'gewoon' openbaar groen maar is het een park waar vanaf de oprichting door August Janssen een zeer bijzondere beplanting is geweest. In de afgelopen decennia is de beplantingsrijkdom achteruit gegaan. Deels door ouderdom of andere omstandigheden, deels door geen of weinig visie, deels door geld, een groot deel door vandalisme. De bijzonderheid van de collectie bomen is weliswaar achteruitgegaan, maar nog steeds staan er landelijk gezien heel bijzondere exemplaren. Erger is het met de heesters gesteld. Daar is een heel groot deel van verloren gegaan, mede door het veel agressievere opschot van Laurierkers, *Taxus* en Esdoorn. Een aantal heestervakken is geheel verdwenen. Deze laatste gaan we nu het eerste aanpakken. Op de tekening zijn dit de donkergroene vakken met de plusjes en de roze vakken. Het lijkt niet zoveel, maar bij elkaar opgeteld is het zo'n 1.600 m^2. In deze nieuwsbrief zal ik slechts één deel van de nieuwe beplanting uitlichten, namelijk de boven genoemde 'Winter Garden'. Het idee ontstond door meerdere factoren. Beginnend bij de nieuwe collectie van de Stewartia's. Deze hebben allen een zeer

fraaie bast, wat een mooi beeld geeft in de winter. Het idee om daar iets mee te doen begon al vroeg vorm te krijgen. Op onze wishlist staan ook enkele Berken met zeer mooie basten, van diep donker rood, naar zalmkleur tot krijtwit. Maar er staat bijvoorbeeld ook een *Picea bungeana* op. Een conifeer afkomstig uit China die daar veel aangeplant wordt bij tempels en andere heilige of spirituele plaatsen én met een zeer fraaie afschilferende bast in groen, grijs en roodbruin. In het Engels noemt men deze boom dan ook Lacebark pine; er bestaat geen Nederlandse naam voor deze boom, wij komen niet verder dan Lacebark-den. Vervolgens liep ik er van de winter weer tegenaan dat in de winter het Cantonspark vrij monotoon is. Er is het nodige groen door de coniferen, her en der staat een boom met een mooie bast en een enkele toverhazelaar bloeide, maar dat was het. Zeker geen uitnodigend beeld. In mijn achterhoofd speelde ook nog steeds het idee om ergens in het Cantonspark o.a. *Cornus sanguinea* aan te planten voor het winterbeeld, nadat ik dit zelf jaren geleden in Whisley garden in Engeland in de winter heb gezien. In de vorige nieuwsbrief had ik al een foto hiervan als inspiratiebron opgenomen. Alle puzzelstukjes vielen in elkaar.

In het Cantonspark moest een gedeelte komen wat vooral in de winter spectaculair zal zijn. In Engeland en Frankrijk zijn er een handjevol parken dat een Winter Garden heeft. En deze Engelse term zal ik maar aanhouden om geen verwarring te scheppen met kas in ons park, de Wintertuin. Maar waar was er in het Cantonspark ruimte om dit te creëren? Het meeste bezochte deel van het Cantonspark in de winter zal ongetwijfeld het stuk zijn vanaf de Abel Tasmanlaan naar de Wintertuin toe. Én daar zijn ook de grootste vakken die aangevuld moeten worden. De plek was gevonden.

Deze nieuwsbrief is niet dik genoeg om gedetailleerd op de beplanting voor deze Winter Garden in te gaan, maar ik wil u wel enkele inspiratie-beelden laten zien evenals een kleine selectie van de planten die er zullen komen[2].

De komende tijd

De aanvraag van de monumentenvergunning is eind mei ingediend. Totdat deze is goedgekeurd mogen en kunnen we nog niets doen. Wel zullen er wat voorbereidende werkzaamheden worden uitgevoerd. In ieder geval zal de bekabeling voor de verlichting langs het pad naar de Wintertuin en

L.b.: de Winter Garden van Cambridge Botanical Gardens, Engeland, ontworpen en aangelegd door Peter Orriss and Norman Villis; R.b : *Edgeworthia chrysanta* 'Grandiflora' (Papierstruik). Een bladverliezende struik die vanaf februari met wit- gele, geurende, pompom-achtige bloemtrossen bloeit. Een plant waar de bijen ook dol op zijn. L.o.: Winter Garden van Bressingham Gardens, Norfolk Engeland, ontworpen door Adrian Bloom, geopend in 2006. De rood gloeiende kleuren van *Cornus* sanguinea 'Midwinter Fire', afezet tegen berijpte grassen en zaadkoppen van Sedum, groenblijvende coniferen en de witte stammen van berken, zorgen voor een spectaculair effect in de winter. Ro.: *Idesia polycarpa* (Oranjekers) met trossen rode bessen in de winter .

Rechterpagina: Enkele planten van de nieuwe beplanting op het terras rondom de Wintertuin. van l.b. naar r.o. *Hydrangea macrophylla* 'Jogasaki', *Rosa* 'Koningin Maxima', *Rosa* 'Rose de Rescht', *Viburnus tinus* 'Gwenllian', *Rosa* 'Troika' en *Wisteria floribunda* 'Multijuga'.

Fotovisualisatie - gemaakt door Royal HaskoningDHV - van de vernieuwde entree aan de Abel Tasmanlaan die een impressie geeft van hoe de ingang bij de Abel Tasmanlaan er straks uit zal komen te zien. Inzet: beeld van de huidige situatie (links) en plantekening van de ingang (rechts).

de verlichting bij de Colonnade worden aangelegd.

De verlichting in het park

Vanuit veiligheidsoogpunt is het wenselijk om op de route van de Wintertuin naar de uitgang aan de Abel Tasmanlaan op een aantal plekken onopvallende puntverlichting met bewegingsdetectie aan te leggen. Deze zullen bij de trap van het terras van de

Referentiebeeld van de spots (de nieuwe paden in het Cantonspark worden niet gemaakt van grint maar van Koersmix halfverharding)

Wintertuin komen, bij 't Rond, bij de kruising van de paden halverwege de uitgang en bij de uitgang aan de Abel Tasmanlaan.

Er is gekozen voor inground LED spots die alleen horizontaal het pad verlichten. Deze spots zullen door de matgrijze poedercoating visueel gedeeltelijk wegvallen in het pad.

De verlichting bij de Colonnade wordt voornamelijk ter preventie van vandalisme aangelegd en zal minder subtiel zijn. Ook dit licht is voorzien van een bewegingssensor en zal niet de hele nacht branden. De fauna in het Cantonspark zal zo min mogelijk worden verstoord.

Rest mij nog u ook op deze plek van harte uit te nodigen voor onze donateursdag aankomend najaar. Het belooft een inspirerende dag te worden en tijdens de lezing kan ik met begeleiding van beeld dieper ingaan op de aankomende restauratie.

Angelique Bosch van Drakestein

Eindnoten

1 Een winterhardheidszone is in de plantkunde een gebied waarin de gemiddelde jaarlijkse minimum temperatuur boven een bepaalde waarde blijft. Het is een maat die aangeeft of plantensoorten in een gebied de winter kunnen overleven. De meest voorkomende indelingen in hardheidszones zijn die van de USDA (United States Department of Agriculture) en die van de RHS (Royal Horticultural Society). In de literatuur wordt meestal de Amerikaanse nummering gebruikt.

Hoe lager dit getal van de hardheidzone, hoe meer vorst de plant kan verdragen, hoe hoger het getal, hoe minder vorst. De USDA hardheidzone 8a voor Baarn is tussen de -12.2 en -9.4 °C; Amsterdam ligt in zone 8b (-9.4 tot -6.7°C).

Echter, als een plantensoort geschikt is voor een bepaalde hardheidszone, wil dat niet zeggen dat die plant daar kan overleven. Dat is afhankelijk van veel meer factoren, waaronder de bodemgesteldheid, de hoeveelheid neerslag en het aantal zonuren. Maar ook of het een gebied een landklimaat heeft of een zeeklimaat, binnen of buiten de bebouwde kom, is de plaats waar de plant komt te staan open of is het beschut door gebouwen of door bomen.

2 De afgebeelde bomen en heesters zijn nu in het ontwerp verwerkt. Het kan altijd zijn dat een plant opeens niet meer verkrijgbaar is, de Monumentencommissie er niet mee akkoord gaat of er zich andere onvoorziene omstandigheden voordoen.

BEPLANTING TERRAS WINTERTUIN

Voor de beplanting van het terras van de Wintertuin hebben we gekozen voor een moderne cottagestijl. Een romantische stijl met een overdaad aan kleuren en bloemen. De harde lijnen van het terras zullen verzacht worden en de Wintertuin zal beter uitkomen. Enkele planten zullen iets hoger zijn dan de onderzijde van de ramen van de Wintertuin, zodat deze ook van binnenuit zichtbaar zullen zijn. En natuurlijk is er ook weer blauwe regen aangeplant, een *Wisteria floribunda* 'Multijuga', waarvan de bloemtrossen wel een meter lang kunnen worden.

De bloemen zullen voornamelijk bestaan uit warme, rijke kleuren (donker) rood en paars, opgelicht met lila, wit en af en toe oranje. De planten zijn deels de Engelse lievelingen van de cottage tuin: rozen, alliums, irissen, wolfsmelk (*Euphorbia griffithii*) en salie (*Salvia*) maar ook nagelkruik (*Geum*), Zeeuws knoopje (*Astrantia*), *Campanula* en Ooievaarsbek (*Geranium*). Om het geheel wat meer lucht en beweging te geven zullen er tussendoor o.a. schijnanemoon (*Anemonopsis macrophylla*), Chinese ruit (*Thalictrum delavayi*), driebladige braakwortelspirea (*Gillenia trifoliata*) en een paar eenjarigen zoals kantbloem/ witte dille (*Ammi majus*) geplant worden.

De linker- en rechtervleugel zullen min of meer gelijk zijn, waarbij wel rekening is gehouden dat de linkervleugel een groot deel van de dag in de schaduw van de beuk ligt en de rechtervleugel vrijwel de hele dag in de volle zon. Dit was zeker voor het uitzoeken van de rozen nog wel een uitdaging. Het middelste deel heeft een lichter kleurenschema en bevat meer oranje, zeker in de selectie van de rozen, als referentie naar de kleuren van 't Rond, waarbij we straks de abrikooskleurige rozen die August Janssen er had staan als uitgangspunt nemen.

Op dit moment zijn alleen de heesters en rozen geplant, de rest van de beplanting zal in fases dit najaar en het voorjaar van 2020 worden geplant. Het niet beplante deel is op dit moment ingezaaid met eenjarigen.

De planten die nu zijn geplant naast de *Wisteria*: Voor de metalen roosters staan wintergroene en winterbloeiende *Viburnum tinus* 'Gwenllian'; de geplante rozen zijn allen (sterk) geurend en een mix van oude en nieuwe rozen: *Rosa* 'Big Purple', R. 'Black Baccara', R. 'Gräfin von Hardenberg', R. 'Koningin Maxima', R. 'Munstead Wood', R. 'Reine des Violettes', R. 'Rose de Rescht', en R. 'Troika'. Links en rechts van de zij-ingangen staat *Hydrangea macrophylla* 'Jogasaki' als overgang naar de beplanting aan de noordzijde van de Wintertuin.

Vanuit het Cantonspark

Overstroming van de vijver

De vaste bezoekers van het Cantonspark zullen het zeker hebben gemerkt. Begin maart begon de waterspiegel van de vijver steeds meer te stijgen. En dat terwijl het nauwelijks geregend had en het smeltwater uit de Alpen ook nog niet in Nederland gekomen was. In eerste instantie viel het nog wel mee. Toch hield het de gemoederen en de Baarnsche Courant een aantal weken bezig.

Dit moest natuurlijk wel opgelost worden. Om het waterpeil over de hele vijver te levelen heeft Hans Knotter eerst de sluis tussen de vijver en de sloot verhoogd waarmee hij geprobeerd heeft het waterpeil te verhogen met 8 cm vanaf de wel in de sloot. Het vele water moest wel via de natuurlijke wellen in de sloot komen, want de neerslag kon de overstroming niet verklaren.

Echter, deze oplossing was slechts van korte duur. Het water bleef maar stijgen. Een groot deel van de zuidelijk gelegen lage weide was ondertussen overstroomd en het bankje aan de noordzijde van de vijver stond nu

midden in het water. Deze overstroming was overigens tot groot plezier van vele kinderen en op rustiger tijden bezochten steltlopers het Cantonspark regelmatig.

De enige oplossing kon nog zijn dat de overstort van de vijver verstopt was geraakt door blad en vuil en wellicht afval. Deze overstort komt uit op het gescheiden riool in de Abel Tasmanlaan, welke bestemd is voor de afvoer van regenwater. De Gemeente heeft toen eerst zelf geprobeerd deze overstort door te spuiten. Maar het water bleef stijgen. Daarna is er een gespecialiseerd bedrijf ingeschakeld, dat de oorzaak ook niet kon vinden. Uiteindelijk heeft Hans Knotters met een collega nogmaals geprobeerd de overstort door te spuiten, maar nu vanaf de andere zijde. En toen kwam eindelijk de oorzaak aan het licht, want midden in het pad langs de vijver kwam het water opeens naar boven....

De oude gresbuis waardoor het water van de vijver naar het riool loopt, was halverwege gebroken. Deze is toen zo spoedig mogelijk vervangen door een nieuwe pvc-pijp en tevens is er een grofrooster en een overstortbak geplaatst. Ook is er nu een goede onstoppingsput aan de vijverzijde aangebracht.

Deze overstroming heeft gelukkig geen enkel nadelige consequentie op de bomen die naast de vijver staan. De *Metasequoia glyptostroboides* (Watercypres of Chinese mammoetboom) en *Taxodium distichum* (Moerascypres) zijn beide bomen die van nature in vochtige gebieden staan of aan oevers. Op die plaatsen zijn deze bomen gewend aan overstromingen. Hoewel de naamgeving van de bomen anders doet vermoeden kan de Moerascypres daar overigens beter tegen dan de Watercypres. De laatste kan alleen tegen korte overstromingen terwijl de Moerascypres het geen enkel probleem vindt om langdurig met de voeten in het water te staan.

Bijna nieuwe bewoners Cantonspark

Begin april werd er in het park voor het eerst een havik waargenomen. Een nogal onverwachte verschijning zo midden in de bebouwde kom. En het bleef niet bij één. Korte tijd daarna volgde een tweede. Meestal waren ze rond of in de Mammoetboom te vinden. De nabij gelegen oude eik werd een geliefde paringsplek. Totaal onverwacht kon je dan opeens een gescheeuw als van krijsende meeuwen horen. Dit duurde altijd zeer kort en tegen de tijd dat je een camera tevoorschijn had gehaald, was het al te laat.

Ondertussen waren de twee geliefden druk bezig hoog in de Mammoetboom hun nest te maken. Voor hen een ideale plek, want vanuit daar hebben ze een prachtig uitzicht over Baarn en omstreken.

Onze gevoelens over een vaste verblijfplaats van haviken in het Cantonspark waren gemengd. Aan de ene kant is het natuurlijk heel bijzonder, aan de andere kant zouden alle andere vogels in het park er een stuk minder gelukkig mee zijn. Om maar niet te spreken over de kippen en konijnen van de kinderboerderij of de prijsduiven van de in de buurt wonenende duivenmelkers. Vrijwel alles wat beweegt of vliegt wordt gegrepen door deze roofvogels. Regelmatig vonden we dan ook veren of andere overblijfselen van vooral vogels onder aan de mammoetboom.

Het prachtige weer met Pasen heeft voor een oplossing gezorgd. Het Cantonspark was dat weekende zo druk bezocht dat het havikstel zelf besloten heeft toch elders een rustiger onderkomen te zoeken. Heel af en toe wordt er nog wel één van de twee gesignaleerd in het park of vinden we etensresten.

ONDERHOUDSWERKZAAMHEDEN

De maanden maart en april waren drukke maanden in het Cantonspark. Er liepen vollop werklui rond.

Boomonderhoud

De firma van Es heeft 3 weken lang een hele rondgang door het park gemaakt om jarenlang achterstallig onderhoud in te halen. De afgelopen jaren was er alleen minimaal onderhoud gepleegd en werden de randen en lichtmasten vrij gehouden. Maar dieper in het park begon de situatie onveilig te worden. Zeer veel dood hout is verwijderd evenals ingescheurde takken. Enkele dode bomen die niet meer konden blijven staan zijn weggehaald. Voor zover niet door de vrijwilligers al gedaan zijn bijna dode Rhododendrons teruggezet. De opslag van de Gewone vleugelnoot (*Pterocarya fraxinifolia*) is verwijderd, een mega klus. Daarnaast zijn nog een aantal bomen opgesnoeid en is de al jaren dode blauwe regen bij de betonnen brug uit de bomen verwijderd. Dit laatste moest zelfs met de hoogwerker gebeuren, zo hoog zaten de takken.

De hoogwerker van de Firma Van Es Boomverzorging heeft even pauze.

Grondwerkzaamheden

De firma Dorresteijn uit Soest heeft de slechte rozenvakken verwijderd en aangevuld met tuinaarde. Deze zijn nu ingezaaid met gras. De rozenvakken bij 't Rond zijn ook geschoond en voorzien van nieuwe tuinaarde. Ter afwachting van de restauratie zijn deze dit jaar ingezaaid met eenjarige bloemen om toch wat kleur en geur aan te brengen. De gekozen planten zijn allemaal voedselplanten voor bijen en vlinders.

Vooruitlopend op de restauratie is er een nieuw terras gelegd bij de Wintertuin. Dit heeft de contouren gekregen zoals die door August Janssen waren aangelegd. Echter was het vroeger grint, nu zijn het klinkers vanwege de nieuwe gebruiksfunctie van de Wintertuin. Dit terras is gelegd door de firma Rijkeboer te Baarn.

Dorresteijn heeft vervolgens alle vakken rondom de Wintertuin voorbereid en voorzien van nieuwe tuinaarde en compost. De vakken aan de terraszijde van de Wintertuin hebben een ondergronds druppelsysteem gekregen omdat het vaak tegen een gebouw aan erg droog is en deze

plantvakken grotendeels de hele dag vol in de zon liggen. Hierdoor hoeven ook de bezoekers van de Wintertuin geen overlast te ondervinden omdat er niet gesproeid hoeft te worden met droog weer. Deze vakken zijn nu ingeplant met verschillende rozen en heesters, de vaste planten zullen dit najaar en komend voorjaar worden geplant. Ook hier is de opengebleven grond voor dit jaar ingezaaid met eenjarige bloemen.

Aanleggen elektra

Ben Breunesse Elektra uit Baarn zal in juni de bekabeling aanbrengen voor de verlichting langs het pad vanaf de Wintertuin tot de ingang bij de Abel Tasmanlaan. Deze verlichting zal enkel nodig zijn in de winter als het vroeg donker wordt en de laatste bezoekers van de Wintertuin huiswaarts keren. Tegen het vandalisme in de avond en nacht zal bij de Colonnade ook verlichting met beweging sensors aangebracht worden. Hiervoor zal ook de bekabeling al aangebracht worden.

Inmeten Cantonspark

De afgelopen jaren circuleerde er bij de Gemeente diverse tekeningen met de plattegrond van het Cantonspark. En alsof al deze verschillende versies nog niet voldoende waren, was ook geen van deze tekeningen correct. Vaak ontbrak een deel van de paden, waren plantvakken wel of niet ingetekend, wel of niet op de juiste plaats, en vooral het meest storende voor een park als het Cantonspark: de meeste bomen waren niet ingetekend (en dus onbekend bij de Gemeente) en die er wel waren stonden soms ook niet op de juiste plaats. U kunt zich dus voorstellen dat wij af en toe redelijk gefrustreerd raakten tijdens de rondgangen die we de laatste jaren gemaakt hebben om het gehele bomenbestand in kaart te brengen en indien nodig te determineren.

In opdracht van de Gemeente heeft Royal HaskoningDHV het Cantonspark in zijn geheel opnieuw laten inmeten. Naast de mannen van Van Es en Dorresteijn, liepen er ook drie landmeters rond. Het hele park is opnieuw ingemeten inclusief alle hoogteverschillen. Tevens zijn alle bomen met een diameter van meer dan 25 cm ingemeten. Nog steeds niet het gehele bomenbestand, maar het grootste deel staat nu wel op kaart. De enkele kleinere bomen die nu nog ontbreken zullen wij samen met de Gemeente in een later stadium zelf in kaart brengen.

Er is echter wel één groot bezwaar van zowel Hans Knotters als van ons … zonder overleg werden er op alle ingemeten bomen gele stippen gezet!

Eén van de vele gele stippen van de landmeters op een Berk.

Vanuit het standpunt van de landmeters bezien logisch, aangezien ze anders door alle bomen het bos niet meer zouden zien en niet meer wisten welke bomen ze nu wel of niet ingemeten hadden. Echter, zowel Hans Knotters als wij zijn hier absoluut niet blij mee. Dit gaat grote verwarring scheppen als we straks de zieke of dode bomen die door ons geblest zijn, moeten rooien. Een geheel nieuwe rondgang is dus noodzakelijk. Maar daarnaast schrok menig bezoeker van al deze stippen en stroomden de bezorgde vragen binnen waarom er zoveel bomen weg zouden gaan.

Ondertussen zijn alle bomen weer schoon gemaakt door de vrijwilligers en de kinderen van de BSO. Waarschijnlijk zijn er ook een aantal blesstippen verwijderd, maar voordat de werkzaamheden t.b.v. de restauratie aanvangen, gaan wij samen met de Gemeente nogmaals door het park om alle bomen te controleren en eventueel opnieuw te blessen.

Eikenprocessierups

Tijdens de snoeiwerkzaamheden aan de bomen is Van Es enkele oude nesten van de eikenprocessierups tegen gekomen. Deze waren de afgelopen jaren onopgemerkt gebleven. Deze zullen dit jaar bestreden worden.

Werkzaamheden van de tuinbaas

We willen hier ook even de werkzaamheden van de tuinbaas belichten. De winters zijn vaak de rustiger maanden voor een tuinman in de tuin zelf, zo ook januari toen Hans Knotters is begonnen als tuinbaas in het Cantonspark. Het meeste werk was toen de enorme hoeveelheid blad dat op de paden en het gazon aanwezig was te verwijderen. Een nog niet zo'n eenvoudige klus. De bladblazer had weinig nut omdat de bladeren tot een compacte koek waren vast geklonterd

Een oud nest van de eikenprocessierupsen

door het langdurig laten liggen in de maanden ervoor.

Hoewel Eemfors vanaf 1 januari niet meer het onderhoud in de Gemeente Baarn uitvoert, lag de hele schuur en het kantoor nog vol met hun spullen. Na veel aandringen was half februari het laatste uit de schuur opgehaald. Toen kwam de grote schoonmaak! Waarschijnlijk was er sinds Eemfors het kantoor en schuur in gebruik had nooit meer schoongemaakt. De vloeren van het kantoor zijn geschrobd en ontsmet, alle papieren en andere zaken uit het kantoor gehaald en de staat van de wc was zo slecht dat deze door de Gemeente is vervangen. Ook onze vrijwilligers zijn met dit laatste natuurlijk erg blij. Begin juni is de vloer in het kantoor en de werkplaats ervoor vervangen door nieuw linoleum.

In de schuur stonden nog tientallen olie olievaten, kapot gereedschap en andere ondefinieerbare zaken. Dagenlang is Hans bezig geweest de schuur te ontruimen en daarna 10 jaar of meer vuil te verwijderen. Bij deze ontruiming kwamen echter ook historisch bijzondere en leuke dingen tevoorschijn uit de tijd dat het park nog van de Universiteit was, zoals

een houten kist van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde. Deze kist zal van de eerste hortulanus Goossen of van zijn opvolgers Knol of Muyser zijn geweest, aangezien zij alle drie voorzitter zijn geweest van de afdeling Baarn-Soest.

De werkzaamheden van de firma Dorresteijn en Van Es zijn door Hans gecoördineerd. Door de aanwezigheid van onze nieuwe tuinbaas verliep dit allemaal erg soepel en konden er vaak ter plekke dingen besproken worden. De eerder besproken overstroming van de vijver is door Hans adequaat opgelost.

Gelukkig kon Hans Knotters zelf ook nog aan het werk. Na het bladruimen zijn alle paden aangeharkt en is al het onkruid verwijderd. Alle blijvende rozenvakken zijn schoongemaakt en de rozen gesnoeid voor zover onze vrijwilligers dat niet hadden gedaan. En heel veel schoffelwerk in de plantvakken. In mei is hij begonnen met alle kanten af te steken, eerst langs de plantvakken. Wat een verschil in beeld dat al geeft!

Tenslotte zijn in de borders aan de voorzijde van de Wintertuin aangeplant door Hans en Angelique.

Vrijwilligers

Onder leiding van Urja Niet-Graafland, Ruud de Mey en als hij aanwezig kon zijn Hans Knotters hebben onze vrijwilligers weer heel veel werk verricht. Er is de afgelopen jaren een enthousiaste en hechte groep van ca 16-18 man ontstaan en na de winterstop stonden zij de eerste zaterdag van februari weer vol energie voor het Cantonspark klaar. Naast het eeuwige verwijderen van jonge Esdoorns, bramen en ander opschot, zijn de volgende werkzaamheden verricht. De Rhododendrons die door de droogte van de zomer van 2018 zwaar hebben geleden zijn terug gesnoeid; de moerbei en de vijgen zijn gesnoeid; Japanse duizendknoop is uitgetrokken; met veel zorg is het orchideënveld bladvrij gemaakt; en de klimrozen in de moestuin zijn bemest met oude stalmest.

Nieuw onderkomen voor de vrijwilligers

Nu Eemfors niet meer belast is met het groenonderhoud van de Gemeente Baarn is de schuur naast de moestuin vrijgekomen. In overleg met de gemeente mogen wij deze nu in gebruik nemen. Na de schoonmaak van de schuur hebben vooral Marije van der Vegte en Urja Niet-Graafland zich zeer ingespannen om deze ruimte gezellig te maken en is de schuur als

een waar museum ingericht met de al eerder genoemde oude spullen. Tevens is ons gereedschap, dat tot nu toe in de kleine verwarmingsruimte was ondergebracht, hierheen verhuisd.

Het moge duidelijk zijn dat deze ruimte zeer gewaardeerd wordt door onze vrijwilligers zodat zij nu ook bij slecht weer rustig en vooral droog koffie kunnen drinken. Het gereedschap van Hans Knotters is ondergebracht in de verwarmingsruimte.

Het kantoor dat Eemfors als schaftruimte gebruikte is nu het kantoor van Hans Knotters. Alle sloten van alle deuren zijn vernieuwd en de sleutels vervangen.

Het achterste deel van de schuur zal gebruikt worden voor opslag van benodigdheden voor het Cantonspark zoals compost e.d. en zal ook t.z.t. als overwinteringsplaats kunnen dienen voor wat vorstgevoelige planten.

BOMEN IN HET CANTONSPARK

Droogte in de zomer van 2018

De meeste bomen hebben de zeer lange en warme droogte van de zomer van afgelopen jaar goed overleefd. De slachtoffers hebben we al in onze vorige nieuwsbrief gemeld. Maar een deel van de Rhododendrons heeft toch erg geleden of het niet overleefd. Ook zien we nu dat een aantal bomen toch een klap hebben opgelopen. De toppen van sommige bomen zijn iel of kaal, zoals de grote Beuk naast de Wintertuin of de Magnolia's vlak bij de hoofdingang van het Cantonspark.

Acer davidia 'Canton' overleden

Helaas is de *Acer davidia* 'Canton' dit jaar overleden. Dit is een groot verlies voor het Cantonspark. Zoals al wel in eerdere nieuwsbrieven vermeld heeft een deel van de bomen in het Cantonspark het zwaar te verduren gehad door de langdurige wateronttrekking tijdens de bouw van de Zilvervloot. Deze bijzondere Chinese esdoorn was vorig jaar al wel iets aan het kwakkelen, maar we hadden niet verwacht dat hij dood zou gaan, zeker niet zo snel. Het is speculeren, maar wellicht dat de droogte van de zomer van 2018 deze boom toch teveel is geworden. Daarnaast houdt deze Esdoorn er absoluut niet van om bestrating op zijn wortels te hebben en hij is ooit aan de rand van het Cantonspark bij de Piet Heinlaan aangeplant. Toendertijd niet bestraat, maar nu al vele jaren wel. De combinatie van al deze factoren heeft waarschijnlijk het noodlot van de boom bezegeld.

De *Acer davidii* 'Canton' was oorspronkelijk geplant als een gewone *Acer davidii*. Maar zoals wel vaker gebeurt, ontstaan er soms spontane veranderingen en zijn de afwijkingen groot genoeg om het als een nieuwe cultivar te labelen. Onze *Acer davidii* 'Canton' was zo'n boom. Zoals de naam reeds doet vermoeden is hij vernoemd naar het Cantonspark en was het de moederboom van alle andere *A. davidii* 'Canton' die in de loop der tijd over de hele wereld verspreid zijn. Vooral in Engelstalige landen kom je deze boom ook nog wel tegen als *Acer davidii* 'Cantonspark'.

Wat maakt de cultivar 'Canton' nu onderscheidend van de normale *A. davidii*? Dit is helaas pas op oudere leeftijd waar te nemen als de bast van de stam zijn fraaie opvallende strepen heeft ontwikkeld. Naast Chinese esdoorn of Davids esdoorn wordt de *A. davidii* dan ook vaak de Slangenhuidesdoorn genoemd. De gewone *A. davidii* heeft een groene bast met krijtwitte tot lichtgroene strepen – de cultivar 'Canton' heeft een paarsige gloed over de groene strepen en een mooiere gele herfstverkleuring.

Dit voorjaar hebben wij wel vele zaailingen onder deze boom in veiligheid gebracht en we zullen ze elders proberen op te kweken in de hoop dat er weer een 'Canton' cultivar bijzit en niet alle zaailingen weer zijn terug gevallen naar hun oorspronkelijke normale verschijningsvorm van de Acer davidii. Indien dit niet lukt zal het nog de nodige moeite kosten om een nieuwe *Acer davidii* 'Canton' te verkrijgen voor het park, want deze boom is vrij zeldzaam.

Koelreuteria paniculata 'Coral Sun'

Met vreugde zijn we dit voorjaar wel een 'nieuwe' boom in het Cantonspark tegengekomen. Een aantal jaar geleden is onze oude *Koelreuteria paniculata* overleden. Erg jammer want deze boom was toch een bijzondere verschijning.

De Koelreuteria paniculata kent zeer veel Nederlandse namen, Chinese vernisboom, Lampionboom, Koelruit, Gele zeepboom of Blazenboom.

Groot was onze vreugde dan ook toen wij begin april opeens twee uit de grond opkomende twijgen vonden met felrode nieuwe takken en bijna fluorescerende koraalrode blaadjes.

Dit zeer jonge blad was duidelijk van de *Koelreuteria paniculata*, maar de zeer felle kleur verbaasde ons wel enigszins. In navolging van de universiteit van Utrecht hadden

wij de Chinese vernisboom in het Cantonspark altijd gedetermineerd als *Koelreuteria paniculata var. paniculata*, tegenwoordig alleen genoemd *Koelreuteria paniculata*. Het jonge blad van deze boom heeft ook een lichtrode tint, maar is zeker niet zo fel gekleurd. Dit kan alleen maar betekenen dat we hier te maken hebben met de cultivar *K. paniculata* 'Coral Sun'.

De cultivar *Koelreuteria paniculata* 'Coral Sun' is ooit op de boomkwekerij van H. Kolster als zaailing gevonden, waarbij ook hem de vurig rode kleur van het nieuwe schot direct opviel.

Het koraalrode jonge blad van de Koelreuteria paniculata 'Coral Sun' steekt af als een lichtend baken.

Na verloop van tijd wordt het blad doorschijnend roze en is het volwassen bijna varenachtige blad lichtgroen met een roodachtige bladsteel. Ook het zgn. 'sintjans'-lot in de tweede groeiperiode is rood, maar wel iets minder dan de eerste. Tevens is de herfstkleur van 'Coral Sun' opvallender. Vooral bij een goed en helder najaar zijn de bladeren spectaculair geel en oranje waarbij het loof nog lang aan de boom blijft zitten. Zoals een goede kweker betaamt heeft Kolster deze zaailing vertroeteld, vermeerderd en het kwekersrecht aangevraagd (EU19811). Het duurde daarna ook niet lang meer of in Nederland won deze boom zilver bij het Plantarium in 2006 en in Engeland beloonde de Royal Horticultural Society (RHS) deze cultivar met een Award of Garden Merit.

Nu blijft de vraag echter hoe wij in het Cantonspark aan de cultivar 'Coral Sun' komen. De database van de Universiteit Utrecht biedt geen uitkomst, behalve dat de *Koelreuteria paniculata* var. *paniculata* in mei 1975 is ontvangen. De herkomst is onbekend. We weten dan ook niet of deze van de kwekerij van H. Kolster afkomstig is. Mogelijk is het zeker wel, aangezien het een kweker van goede naam is. Zou het altijd al een 'Coral

Sun' zijn geweest die Kolster nog niet opgemerkt had en die verder iedereen ook over het hoofd heeft gezien. Of heeft Kolster één zaailing aan het Cantonspark gegeven voordat deze cultivar gepatenteerd was en (jaren later) klaar voor de verkoop? Zou onze oude boom oorspronkelijk een normale *Koelreuteria paniculata* zijn geweest met hetzelfde DNA als die de afwijkingen bij Kolster heeft veroorzaakt? Of was de *Koelreuteria* van de Universiteit al eerder dood en is deze vervangen door deze cultivar in de beginperiode dat het Cantonspark in het bezit was van de gemeente (want de aanplant uit deze periode is grotendeels onbekend, zowel bij de Gemeente als bij ons). En is deze ook dood gegaan? Ik denk niet dat we het ooit zullen weten, tenzij iemand nog foto's heeft van de oude boom met uitlopend blad. Wij hebben deze helaas niet.

Daarnaast weten wij op dit moment ook nog niet of het zaailingen zijn of late worteluitlopers van de oude boom. Wij willen deze jonge planten eerst wat sterker laten worden en ze voorbereiden voordat wij ze gaan verplanten. Zeker is wel dat wij zeer blij zijn met deze twee twijgen en we er alles aan zullen doen om ze te behouden voor het Cantonspark.

De Pieris Japonica (Rotsheide) heeft dit jaar weer prachtig gebloeid.

Hans Knotters

De nieuwe tuinbaas van het Cantonspark

De geregelde bezoeker van het Cantonspark en de lezer van de Baarnsche Courant zal het niet ontgaan zijn dat sinds 2 januari 2019 het Cantonspark weer een tuinbaas heeft. Hans Knotters is de gelukkige én uitgelezen persoon om deze functie te mogen vervullen.

Vele inwoners in Baarn zullen Hans Knotters reeds vele jaren kennen. Hij is het gezicht van de afdeling Groen van de Gemeente Baarn. De 57-jarige Knotters is geboren in Oudewater maar reeds op 6-jarige leeftijd verhuisd naar Baarn. De oudere Baarnaars onder u zullen hem wellicht ook nog als kleine jongen kennen aangezien hij vaak in de zaak van zijn vader te vinden was, de bekende fietsenmaker Knotters uit de Bosstraat.

Echter, zijn hart ging niet uit naar fietsen repareren … De natuur had veel meer zijn interesse; liever spendeerde hij zijn vrije uren in de polder of het bos. Geen vogel ontsnapte aan zijn interesse, maar ook alle planten, insecten en andere levende wezens en hun samenhang hadden zijn volle aandacht.

Het is dan ook niet verwonderlijk dat Knotters na zijn middelbare school naar de Tuinbouwschool in Naarden ging waar hij met goed gevolg de Vakbekwaam hoveniers opleiding heeft doorlopen. Daarna heeft hij o.a. gewerkt bij Hoveniersbedrijf Kuyer in Baarn en in het groenonderhoud bij Ziekenhuis De Lichtenberg in Amersfoort. Bij beide bedrijven heeft hij alle fijne knepen van het vak geleerd, van kerststukjes maken tot hydrocultuur, van vijvers aanleggen tot het meest gespecialiseerde tuinonderhoud.

Op 1 januari 1989 kwam een lang gekoesterde wens van Knotters in vervulling: Hij werd aangenomen bij de Gemeente Baarn en kwam te werken op de afdeling Plantsoendienst. Eerst als plantsoenmedewerker maar al snel ging hij in de bomenploeg werken om ook als boomveiligheids-

inspecteur de bomen in Baarn te keuren en te controleren.

Hans Knotters heeft zich in de loop der jaren opgewerkt en werd in het jaar 2000 assistent groenbeheerder van de Gemeente. Daar heeft hij zich verder gespecialiseerd in Flora- & Faunawet, beheer programma's, kapvergunningen en alles wat er verder bij komt kijken.

We laten nu de heer Knotters zelf aan het woord wat voor hem het werken in het Cantonspark zo bijzonder maakt.

"Wat is er het mooiste wat je kunt overkomen om op deze leeftijd in een park als het Cantonspark te mogen werken. Dat is toch geweldig. Het is voor mij in ieder geval een grote eer. Vooral het contact met bezoekers en de vrijwilligers van de Stichting Vrienden van het Cantonspark motiveert mij erg. Ook de prachtige flora en fauna die het park bezit is uniek midden in Baarn.

Ik heb natuurlijk al jarenlang voor de gemeente Baarn een aantal werkzaamheden voor het park gecoördineerd, maar om zelf in het park te werken gaat boven alles. Doordat ik nu bijna dagelijks zelf in het park aan het werk ben, ontdek ik steeds meer hoeveel bijzondere en unieke struiken en bomen er in het Cantonspark staan. Het park is in mijn ogen een prachtige parel. Helaas is deze parel erg dof geworden en ik help mee om deze weer op te poetsen.

Mede door de aankomende renovatie gaat het Cantonspark er straks nog beter uit zien en ik mag dat onderhouden. Stilletjes hoop ik op misschien wel jaarlijks 30.000 bezoekers die hier ook komen genieten. Dat zou een mooie kroon op ons werk zijn. Ons, want ik doe het niet alleen we doen het met z'n allen."

Het moge duidelijk zijn dat wij als Stichting Vrienden van het Cantonspark zeer verheugd zijn dat het Cantonspark weer een eigen tuinbaas heeft. En we mogen nog verheugder zijn met zo'n bevlogen man als Hans Knotters waarbij een groot bijkomend voordeel is dat hij het Cantonspark al vele jaren kent en zijdelings onder zijn hoede heeft gehad.

TUINBAAS, HOVENIER, GROENBEHEERDER?

U vraagt zich wellicht af waarom wij Hans Knotters, de nieuwe beheerder van het Cantonspark, tuinbaas noemen. Een nogal ouderwets aandoende term die totaal in onbruik is geraakt. Echter, er is wel degelijk een verschil tussen een tuinbaas en groenbeheerder of hovenier.

Halverwege de 20ste eeuw was het vak van tuinbaas in Nederland vrijwel uitgestorven. Maar met het groeiende besef eind vorige eeuw dat historisch groen wel degelijk de aandacht verdient en behouden moest blijven, kwamen ook de gespecialiseerde tuinmannen – en uiteindelijk ook de tuinbaas – terug. Heden ten dage zijn er weer zo'n 100 tuinbazen in Nederland.

In 2003 is het Gilde van Tuinbazen opgericht op instigatie van groenfilosoof Rob Leopold († 2005). Hij wilde naar een integrale tuincultuur, waarin landschapsarchitectuur, horticultuur en ecologie samengaan. De hovenierskunst moest worden

Carel Werner, Gerrit Smit en Johannes (Jo) Hornsveld aan het werk in de Wintertuin, ca. 1920.
Foto: collectie Stichting Vrienden van het Cantonspark

opgewaardeerd. In de jaren '90 van de vorige eeuw was er reeds tussen de tuinbazen en hoveniers van Twickel, Het Loo, en Het Warmelo een vorm van kennisuitwisseling. Dit bleef niet onopgemerkt door Leopold. Want om het verwaarloosde horticulturele aspect te bevorderen is uitwisseling van kennis onder vakgenoten noodzakelijk.

Tegenwoordig organiseert het Gilde van tuinbazen excursies naar de werkplekken van de leden, worden er lezingen en regionale kennisbijeenkomsten georganiseerd en zijn er zelfs studiereizen naar het buitenland. De onderlinge contacten leveren veel kennis op en er is een levendige uitwisseling van zaden, bollen, knollen en entmateriaal. Deze 'kruisbestuiving' stimuleert de tuinbazen in hun streven naar kwaliteit en versterkt de onderlinge band binnen het Gilde.

Laten we nu de term tuinbaas nader bekijken. De Dikke van Dale omschrijft het als volgt: *"tuinman op een buitenplaats e.d., die knechts onder zich heeft, hoofd van de tuinlieden".* Hieruit kunnen we al opmaken dat de tuinbaas zelf ook tuinman is en niet alleen maar een beheerder die vanachter zijn bureau iedereen aanstuurt. Met de tweede omschrijving komen we niet heel veel verder, behalve dat het aanduidt dat hij het hoofd is van de andere tuinlieden. De aanduiding buitenplaats geeft ons al wel iets meer richting en houvast.

Het Engelse woord voor tuinbaas, 'head gardener', geeft duidelijk aan dat het om een tuinman gaat die het hoofd is evenals het Franse 'jardinier en chef'. In beide landen wordt deze benoeming vrijwel altijd gebruikt voor de hoofd tuinman van een cultureel en historische belangrijke tuin. Beide benamingen zijn al eeuwen oud en zeker de Engelse term geeft geen gevoel van een ouderwets woord. Het Duitse woord voor tuinbaas, Hofgärtner, duidt ook aan dat het om een functie gaat bij een meestal historisch en cultureel belangrijke tuin of park.

Hoewel het Gilde van Tuibazen zelf niet een duidelijke definitie of functieomschrijving heeft, mede omdat iedere tuin weer andere eisen stelt, hebben zij op hun website de volgende omschrijving van wat een tuinbaas is:

"De tuinbaas is een eeuwenoud beroep. In vroeger tijden stuurde de tuinbaas een ware tuinploeg aan, tegenwoordig wordt veel werk uitbesteed omdat een tuinploeg te

kostbaar is. Op veel plaatsen werkt de tuinbaas met vrijwilligers. De tuinbaas is een vakman die de hoogste graad van perfectie nastreeft. Hij bewaakt het historisch ontwerp van park of tuin en zorgt voor continuïteit in het beheer. De tuinbaas is verantwoordelijk voor de dagelijkse gang van zaken en hij onderhoudt de contacten met de eigenaar, personeel, vrijwilligers en publiek.

De eigenaar kan een particulier zijn, de helft van de ruim vijfhonderd beschermde historische buitenplaatsen is nog steeds in particulier bezit. Vaker echter behoort het eigendom bij een overheidsinstantie als Staatsbosbeheer, een provinciaal Landschap, een vereniging als Natuurmonumenten, of een particuliere stichting.

Het onderhoud van historische tuinen en parken is een vak waarin liefde voor het vak en diepgaande kennis samengaan. Het vormt een onderdeel van onze horticultuur."

En beter kunnen wij het eigenlijk niet uitleggen. Met wel één kleine aanvulling die hier niet heel duidelijk naar voren komt: De tuinbaas werkt altijd zelf ook in de tuin. Dus hoewel tuinbaas een niet meer alom bekende term is en men tegenwoordig liever spreekt van beheerder, opzichter of zelfs groenmanager, duidt de term tuinbaas de functie veel beter aan en is het begrip veel breder.

Nu kunt u zich afvragen waarom het zo belangrijk is voor het Cantonspark om weer een eigen tuinbaas te hebben. Jarenlang is het onderhoud toch door Eemfors gedaan? En hoewel deze partij nu niet meer voor de Gemeente het groenonderhoud doet zou toch ook de huidige aannemer het kunnen doen? In de omschrijving van het Gilde van Tuinbazen boven is deze vraag eigenlijk reeds beantwoord, met daarbij het feit dat iedereen de achteruitgang van het Cantonspark in de laatste decennia heeft kunnen zien. Enkele duidelijke voorbeelden: De paden werden steeds slordiger, gingen verlopen, werden breder of smaller; er werden zonder duidelijk beleid of visie bomen geplant (tot ca 2010); zeldzame struiken zijn verdwenen, of doordat ze domweg weg zijn gehaald of door verkeerde verzorging, en zo kan ik nog wel even doorgaan. Het is cruciaal dat er een vaste tuinman is met liefde voor het vak, die iedere plant, boom, steen en uithoek van het Cantonspark kent. Iemand die zich altijd afvraagt wat het effect op de langere termijn is van een ingreep en hoe hij een bepaald beeld kan

vasthouden vanuit historisch perspectief. Want ook een betere hovenier die meerdere tuinen in onderhoud heeft en met wisselend personeel werkt, kan niet met visie het Rijksmonument Cantonspark onderhouden. Hij komt, doet zijn werk en vertrekt weer. Alleen een groenbeheerder die vanachter zijn bureau in het Gemeentehuis 'toezicht' houdt op de door de Gemeente aangenomen aannemer(s) is ook geen optie. Pas als je daadwerkelijk in het park aan het werk bent leer je het park goed kennen en weet je wanneer er wat moet gebeuren. Ik kan me nog heel goed een WhatsApp van Hans Knotters begin februari j.l. herinneren. Opeens kreeg ik een bericht "Ik ben helemaal verliefd". Nogal verbouwereerd antwoordde ik met alleen maar vraagtekens, waarop het antwoord kwam "op het Cantonspark". En dat terwijl Hans al jarenlang begaan is met het Cantonspark en het eigenlijk goed kent. Menigeen zal het wellicht ook al opgevallen zijn dat in de enkele maanden dat Knotters nu als 'tuinbaas' in het park werkt, het Cantonspark er al een stuk netter en verzorgder uitziet.

Tenslotte kunt u zich nog afvragen of één tuinman (tuinbaas) het werk in het Cantonspark allemaal wel aankan. Wij denken van wel. Als we naar de situatie van de jaren '20 en '30 kijken, werkte men in het Cantonspark met 8 man vast personeel. Die moesten alles doen: met de hand grasmaaien (de hellingen met de zeis), dagelijks de grintpaden harken en alle randen afsteken; bomen werden nog met een handzaag omgezaagd, daarnaast moesten de nodige kassen en de Wintertuin met (sub)tropische gewassen onderhouden worden, vermeerderen van plantmateriaal, opkweken van planten in de koude bakken, eenjarige planten opkweken en planten, de fruitbomen onderhouden en last but not least de hele systeemtuin moest er altijd keurig bijliggen. Daarnaast moest de hortulanus helpen met het wetenschappelijk onderwijs, rondleidingen geven, exposities organiseren, en vanuit zijn functie diverse (incidentele) werkzaamheden buiten het Cantonspark verrichten. Allemaal dingen die nu niet meer hoeven te gebeuren. Het gras wordt door de aannemer gemaaid, het grotere boomonderhoud wordt – mede door alle regelgeving – ook uitbesteed. Daarnaast is er een enthousiaste groep vrijwilligers die nu maandelijks op de 1ste zaterdag van de maand helpen en ongetwijfeld onder de bezielende leiding van de tuinbaas nog veel zullen leren. En wie weet kunnen en willen zij in de toekomst ook vaker helpen

of komen er meer vrijwilligers bij die liever door de week komen. Ook bij de nieuwe beplanting van de restauratie proberen we zo goed mogelijk rekening te houden met het onderhoud.

Voor wat de toekomst van het park betreft na de restauratie is het ook essentieel dat er een tuinbaas in het Cantonspark is. Voor zover het er nu uit ziet blijven we uiteindelijk vrijwel binnen het budget van € 600.000,- die de Gemeente beschikbaar heeft gesteld. En hoewel dit bedrag in vergelijking met restauratie van panden relatief laag is - denk b.v. aan de bedragen van de grote restauratie en latere aanpassingen van de Wintertuin – blijft het erg veel geld. Het zou toch erg treurig zijn als door matig en standaard groenonderhoud het Cantonspark er over 10 jaar weer 'verwaarloosd' bij zou liggen en de nog steeds aanwezige belangrijke botanische collectie verder achteruit zou zijn gegaan. Op de lange termijn zal de aanwezigheid van een tuinbaas zeker besparingen opleveren. Bovendien kan de aanwezigheid van een tuinbaas helpen tegen het vandalisme in het park en zal hij/zij ook de veiligheid in het park bewaken.

Na dit pleidooi voor weer een vaste tuinbaas in het Cantonspark (want het is nog steeds niet officieel geregeld), rest mij nog de volgende wens. In de jaren '30 van de vorige eeuw werd o.a. in een toeristengids over Baarn het Cantonspark beschreven als "een van de vermaardste tuinen in den lande". Laten wij hopen dat over een aantal jaren het Cantonspark weer een stralende parel in Baarn is en weer één van de mooiste parken van Nederland is geworden.

Angelique Bosch van Drakestein

Boekspreking ***De tuinbaas en zijn buitenplaats – werken in historisch groen***

Auteur: Gertrudis A.M. Offenberg, Illustrator: Johan van Galen Last
Uitgever: Uitgeverij Waanders, Zwolle; Hardcover, 208 pagina's, oktober 2010
ISBN: 978 90 400 7702 9

Een belangrijk deel van de buitenruimte in ons land bestaat uit monumentaal historisch groen: kasteeltuinen, buitenplaatsen, landgoederen, kloosterterreinen, stads- en heemparken, hortussen en arboreta vormen een substantieel deel van ons levend (horti)cultureel erfgoed. De hoge kwaliteit van deze terreinen wordt meestal bewaakt door de 'tuinbaas'.

Dit boek bevat een inventarisatie en documentatie van 24 buitenplaatsen, landgoederen en andere historische tuinen die grotendeels rijksmonument zijn. Door middel van uitgebreide gesprekken met vele tuinbazen, geplaatst in een cultuurhistorische context, wordt belangrijke horticulturele kennis vastgelegd. Kennis die anders verloren dreigt te gaan omdat deze beroepsgroep geen schriftelijke traditie kent. In de tuinbaas en zijn buitenplaats komen alle aspecten van behoud en onderhoud van monumentale tuinen en parken aan de orde. Niet alleen de keuze van beplanting, het onderhoud van bomen en struiken, maar bijvoorbeeld ook lastige wetgeving, arbeidsverhoudingen en publieksvoorlichting. Het boek is boeiend geschreven en rijk en fraai geïllustreerd.

Vier jaar lang heeft Gertrudis Offenberg, architectuurhistoricus en wetenschapscorrespondent, gewerkt aan dit boek. Vele interviews zijn er afgenomen om dit standaardwerk over de rol en het werk van de tuinbazen in Nederland vast te leggen. Bijgestaan door Johan van Galen Last, de tuinbaas van de 's-Gravenlandse buitenplaatsen van Natuurmonumenten, die alle prachtige foto's heeft gemaakt. Voor wie geïnteresseerd is in het boek: Het is helaas niet meer via de boekhandel te krijgen. Wel zijn er via ramsj.nl, bol.com of boekwinkeltjes.nl nog exemplaren te koop. Op het moment van schrijven was de prijs van dit boek via bovengenoemde websites € 12,50.

Het geslacht Magnolia

Ieder keer in het vroege voorjaar verwonderen wij ons over die prachtig bloeiende Magnolias. Hoe zullen die eerste kolonisten van noord Amerika uit hun ogen hebben gekeken bij het zien van die grote witte bloemen die ze daar na een harde winter aantroffen. De bloemen zoveel groter dan ze uit hun land van herkomst kenden moeten indruk hebben gemaakt. Al in 1688 zond John Bannister (1650 - 1692) zaden of planten van wat thans bekend is als Magnolia virginiana naar Henry Compton, bisschop van Londen. De struik kreeg de naam *Laurus tulipifera*. Andere Amerikaanse soorten volgden kort daarop: *M. grandiflora, M. acuminata* en *M. tripetala*. Vooral *M. grandiflora* werd gevraagd hoewel het in noord west Europa eigenlijk te koud is voor deze boom uit zuiden van de VS met name ook in de winter die in de toenmalige kleine ijstijd aanmerkelijk kouder was dan we nu gewend zijn. Een bezwaar van deze Amerikaanse magnolia's is dat de bloemen dankzij de vroege bloei gemakkelijk beschadigd raken door late (nacht)vorst in het voorjaar. In het land van herkomst ontbreekt onze langzame overgang van winter naar zomer met heerlijke dagen, soms al in februari al dan niet met nachtvorst en dan weer koude dagen.

In China zijn al vanaf de T'ang dynastie (618 – 917) of eerder Magnolia's gekweekt als sierplant bij tempels en in de keizerlijke tuinen. *M. denudata* met haar grote witte bloemen werd geënt op de kleiner blijvende *M. liliiflora*, waardoor de struik trager groeide. Aan het einde van de 18e eeuw werden deze twee soorten naar Europa gezonden. Pas in de 19e eeuw kwamen dankzij von Siebold en Engelse, Russische en Amerikaanse verzamelaars de Japanse soorten in het westen: *M. stellata, M. kobus, M. salicifolia* en andere.

Pierre Magnol (1638 – 1715)

De naam *Magnolia* is gegeven door Plumier die met deze naam voor een soort uit het Caribische eiland Martinique de toentertijd beroemde botanicus Pierre Magnol uit Montpellier (1638 – 1715) wilde eren.

Waarschijnlijk behoort het geslacht *Magnolia* tot de oudste bedektzadigen of bloemplanten. In het boven (jongste) krijt in Kansas (VS) zijn fossiele bloemen en zaden aangetroffen die zeker tot het geslacht *Magnolia* behoren dan wel er een directe voorloper van zijn. Daarmee moet het geslacht al zo'n 100 miljoen jaar geleden zijn ontstaan.

Het is een groot geslacht met een 300 soorten, waarvan exemplaren zijn te vinden in het oosten en zuidoosten van Noord-Amerika, Mexico, Centraal Amerika, het tropisch deel van Zuid-Amerika, de Cariben, maar veel meer nog in Oost- en in Zuid Azië. De tropische en sub-tropische soorten kan men hier natuurlijk alleen in kassen kweken.

Alle soorten hebben grote overeenkomsten, waardoor men ze al gauw als een Magnolia herkent. Groenblijvende of bladverliezende bomen of struiken met grote veelal opvallende bloemen. De twijgen hebben bij kneuzing

Magnolia grandiflora

De vrucht van *Magnolia grandiflora*

vaak een aromatische geur en kleine elliptische witte vlekjes (lenticellen). Dan zijn de knoppen van bloemen en bladeren in een wat later stadium veelal omhuld door wat harige schubben. De bladeren staan afwisselend aan de stengel, ze zijn gaafrandig, ovaal of langwerpig ovaal en nooit gedeeld. De bloemen hebben geen kelk- en kroonbladeren. Het bloemdek bestaat meestal uit zes of meer bloemdekbladeren die spiraalsgewijs zijn geplaatst op kegelvormige bloemas evenals de vele meeldraden en de vruchtbeginsels. Na de bevruchting door kevers groeit de bloemas van het bevruchte deel uit. Ieder vruchtbeginsel groeit uit tot een bes, die bij rijpheid openspringt zodat de felgekleurde zaden tevoorschijn komen. Soms lijkt de vrucht op een soort dennenappel zoals die van de *M. grandiflora,* soms wordt het een merkwaardig asymmetrisch, gedraaid fenomeen met enkele knalrode zaden. Dit, omdat alleen het stuk van de bloemas met een bevruchte bes uitgroeit.

Lang is er in de wetenschap gedebatteerd of alle soorten die nu als *Magnolia* bekend zijn wel allemaal tot één geslacht behoren. Altijd waren er wel afwijkingen die noopten tot onderbrengen in een ander of nieuw

Boven: *Magnolia x soulangeana* vlak bij de hoofdentree. Onder: *Magnolia stellatia* in de weide.

geslacht. Uiteindelijk is het pleit beslist door DNA onderzoek. Zo zijn de Michelias, Kmerias, Talaumas en andere uiteindelijk allemaal ondergebracht in het geslacht *Magnolia*.

Veel in Europa aangeplante Magnolia's zijn hybriden of kruisingen. De oudste zijn natuurlijke of spontane kruisingen van twee soorten die bij elkaar in de buurt stonden. *Magnolia x thompsoniana* is een kruising van *M. virginiana* en *M. tripetala* op de kwekerij van Thompson. Maar al snel is doelbewust gekruist en om nog mooiere bloemen te verkrijgen maar vooral ook om cultivars te verkrijgen die beter bestand zijn tegen nachtvorsten hetzij door de bloei later in het voorjaar te laten vallen, hetzij door te kruisen met soorten die minder gevoelig zijn voor nachtvorst. Voor latere bloei worden *M. liliiflor*a en *M. acuminata* ingezet. Een voorbeeld daarvan is de bekende *M. x soulangeana*, een kruising van *M. denudata* met *M. liliiflora*.

Er is ook een bijzonder mooie roze *M. campbellii* die helaas erg vroeg bloeit, zodat de bloemen de nachtvorst niet overleven. Een kruisingsproduct van een *M. campbellii* variëteit en *M. liliiflora* is *M. x "Vulcan"*, maar ook deze eist een redelijk warm klimaat. Hard wordt gewerkt aan variëteiten met gele bloemen. Die zijn er tegenwoordig ook. Ze stammen allemaal af van *M. acuminata* en *M. acuminata* var. *subcordata*. Soort en variëteit hebben allebei gele bloemen, maar die vallen niet erg op, omdat vooral de binnenkant van de bloem geel is, de buitenkant daarentegen groenig. De eerste gele zijn gekweekt in de Brooklyn Botanic Garden in New York. Aanvankelijk zocht Evamaria Sperber daar naar de beste combinaties van Amerikaanse en Chinese soorten: late en lange bloei en goede winterhardheid van de Amerikaanse *M. denudata* met de grote bloemen en de meer gedrongen groei van de Chinese soorten. De eerste kruisingsproducten waren eerder roze. Maar Evamaria ging door met kruisen. Tussen die kruisingen bleken geel bloeiende exemplaren te zitten zoals *M. x brooklynensis* "Yello Bird". Inmiddels zijn al heel wat verschillende variëteiten in de handel te verkrijgen.

Geertje Bakker

Gebruikte Literatuur: Wikipedia

De Wintertuin is geopend!

Op woensdag 1 mei jl. was het dan eindelijk zover: de Wintertuin Experience opende haar deuren. De langverwachte opening werd gevierd met ruim 80 genodigden, waaronder burgemeester Röell en wethouder Jansma, die gezamenlijk met een team van kinderen de Escape Room ELIXIR speelden bij wijze van openingshandeling van de Wintertuin Experience. Nadat zij met succes de Escape Room uitkwamen, werd er met alle aanwezigen geproost op de opening met champagne én voor iedereen een door de burgemeester en wethouder en hun team vrijgespeeld flesje levenselixir.

Er is bijna 2,5 jaar gewerkt aan het realiseren van de Wintertuin Experience: het maken van de plannen, de vergunningenprocedure, het overleggen met alle betrokkenen én de daadwerkelijke verbouwing namen samen flink wat maanden in beslag. We zijn ontzettend blij dat het gelukt is, en dat de ruimte opnieuw de sfeer is gaan ademen van een binnentuin. Er mogen nog veel meer planten in (en die komen er ook!), maar de ruimte is al prettig groen geworden waarbij de twee glazen kassen die binnen in de Wintertuin gebouwd zijn de sfeer van de kas versterken en afmaken.

Wat is er dan gebouwd in die tijd?

Allereerst zijn er twee glazen kassen in de Wintertuin gebouwd, die de twee (identieke) Escape Rooms ELIXIR vormen. Het verhaal van deze Escape Rooms is gebaseerd op de tijd dat de Wintertuin en het Cantonspark gezamenlijk een bota-

Boven: overzichtsfoto tijdens de opening. Onder: Burgemeester Mark Röell spreekt het allereerste team dat het Elixir zal zoeken bemoedigend toe.

Overzichtsfoto tijdens de opening van de Wintertuin.

nische tuin waren, in dit geval eind jaren 1920. Het verhaal is gebaseerd op het leven en werk van professor Pulle en professor Johanna Westerdijk, die beiden onderzoek deden in de botanie. Een inspiratie voor ELIXIR waren de reizen die professor Pulle maakte naar Nederlands Indië om daar inheemse soorten te bestuderen, evenals het werk aan de schimmels van professor Westerdijk. Het sluitstuk van het verhaal wordt gevormd door de inspiratie van de nachtcactus, die vroeger in de Wintertuin stond en slechts eenmaal per jaar bloeide. Het resultaat van deze verschillende invloeden uit de verhalen van deze plek is een mix waarin we feit en fictie - zoals een goed verhaal betaamd - door elkaar geweven hebben om een spannende en intrigerende basis te vormen voor de Escape Room. Op het moment dat je met je team ELIXIR komt spelen, word je zodoende ontvangen door een spelleider die je laat weten dat hij de assistent is van dé professor. Uit zijn warrige introductie blijkt dat de professor naast de zichtbare werkkamer in de glazen kas nog een geheim laboratorium moet hebben, waarin hij het levenselixir probeert samen te stellen, naar recept van een inheemse stam die hij op Bali

heeft ontmoet. De assistent moet op het laboratorium passen, maar is in staat van kennelijke paniek omdat hij de professor niet kan bereiken. Wat is namelijk het geval: precies op het moment dat je met je team arriveert, staat de bloem die het laatste ingrediënt voor het elixir moet leveren op het punt te bloeien - dit gebeurt slechts eens in de 20 jaar, dus het is zaak om binnen het uur te proberen het laboratorium binnen te komen en het elixir samen te stellen voordat het te laat is! Als je de Escape Room binnengaat, sta je gesteld voor een uur lang puzzelen en speuren, de aanwijzingen van de professor ontcijferen, de sleutel vinden voor het geheime laboratorium en alle puzzels op te lossen voordat de bloem voor niets gebloeid heeft aan het einde van het spel. Als je alles goed oplost, krijg je aan het einde van het spel jouw eigen flesje levenselixir mee naar huis - en wie weet, ontvang jij dan het eeuwige leven. In ieder geval heb je hopelijk iets meegekregen van de geschiedenis en verhalen van de Wintertuin, en een uur lang iets heel bijzonders beleefd.

Naast de Escape Rooms kan je verder in het Cantonspark een bijzonder spel spelen met behulp van iPads. Dit spel, Het Mysterie van de Botanische Tuin geheten, is gebaseerd op het leven en werk van meneer Goossen, de hoofdtuinman die al door August Janssen was aangesteld om te helpen het Cantonspark en de Wintertuin op te bouwen en plantkundig in te richten, en die in de beginjaren van de botanische tuin aanbleef in het park als eerste hortulanus van de hortus botanicus van de Universiteit Utrecht die het Cantonspark toen werd. Met behulp van een iPad speur je in dit spel in het Cantonspark naar verschillende plaatsen om daar met de iPad stemmen uit het verleden - van onder andere de heer Goossen zelf, maar ook van bijvoorbeeld Johanna Westerdijk of van Ella Janssen, de vrouw van August Janssen - te kunnen horen die je helpen de puzzels en raadsels in dit spel op te lossen en uiteindelijk een schatkist te openen aan het einde van het spel. In Het Mysterie van de Botanische Tuin zijn de stemmen ingesproken door een aantal mensen die zich verbonden voelen met het Cantonspark, zoals de heer Frank Muyser én mevrouw Angelique Bosch van Drakestein, bij de Vrienden van het Cantonspark uiteraard welbekend. Zij spreekt de stem in van Johanna Westerdijk, die je uiteraard in het spel gaat tegenkomen. We zijn heel trots op deze mooie bijdrage!

Met beide spellen hopen we dat we bezoekers een unieke beleving bieden

op deze bijzondere plek in Nederland. Naast een leuke beleving is ons doel mensen iets mee te geven over de verhalen en de geschiedenis van Cantonspark en Wintertuin. We hopen dat bezoekers zo in het Cantonspark eens op een andere manier om zich heen kijken, zich realiseren dat het niet zomaar een openbaar park is maar een zeer unieke plek die het waard is om aandacht aan te geven en zuinig op te zijn. Hetzelfde geldt natuurlijk voor de Wintertuin.

Naast de spellen is de Wintertuin ook geopend als theetuin en terras waar je koffie en thee, lekkere taartjes, lunch, een goede wijn of biertje, borrelhapjes en high tea kan gebruiken. We hebben voor al dat lekkers gezocht naar lokale leveranciers die kwaliteitsproducten leveren, zoals bijvoorbeeld Min7 IJs & Patisserie uit Baarn voor de taart en het lekkers, en het Baarnse Vinoblesse waar onze biologische wijnen vandaan komen.

We hopen met bovenstaande bij te dragen aan een fijne plek voor Baarn, waar mensen uit Baarn en daarbuiten zich welkom voelen en even heerlijk kunnen ontspannen. Komt u graag eens langs om eens rond te kijken!

Karen Sikkema, mei 2019

JAARVERSLAG 2018

STICHTING VRIENDEN VAN HET CANTONSPARK

Het jaar 2018 begon voor de Stichting met de uitreiking van de Vrijwilligersprijs 2018 op 9 januari tijdens de nieuwjaarsreceptie van de gemeente Baan. Een bijna voltallig bestuur mocht de prijs, een cheque van € 1.000,- en een boeket bloemen in ontvangst nemen. Een stukje waardering voor de jarenlange inzet van de Stichting Vrienden van het Cantonspark voor het behoud van de culturele en botanische meerwaarde van het park.

In juni 2017 was de voorbereiding van de restauratie van het Cantonspark al in gang gezet, in 2018 heeft dit een vervolg gekregen. De werkgroep, waarin de Stichting participeert met Jkvr. Angelique Bosch van Drakestein en ing. Geertje Bakker - Hanisch ten Cate komt maandelijks bij elkaar en de plannen zijn in een vergevorderd stadium.

De Stichting kan niet bestaan zonder donateurs en vrijwilligers. Zij maken de activiteiten, zoals het organiseren van bijeenkomsten, het uitgeven van folders, posters en nieuwsbrieven mogelijk. Sinds 2011 werken iedere eerste zaterdag van de maand een groot aantal vrijwilligers in het park, wat het onderhoud ten goede komt.

Samenstelling bestuur:

Voorzitter: Jkvr. A.A.C.D. Bosch van Drakestein
Secretaris: G.H.J. de Lange – Meijer
Penningmeester: A.H. Lubbinge
PR functionaris: Prof. Dr. Dr. h.c. R.A. Samson
Bestuurslid: Ing. R.E. de Meij
Bestuurslid: M.F.A. van der Vegte - van der Pol
Bestuurslid: Mr. W.M.C.de Vrey - Vringer
Bestuurslid: J.C. van Althuis

Het bestuur heeft in 2018 zevenmaal vergaderd. Daarnaast heeft overleg via e-mail en telefoon vaak plaats gevonden.

Aan de wet AVG is voldaan, een privacy statement is op de website van de Stichting te vinden.

Naast een bestuur heeft de Stichting ook een beheercommissie die zich bezig houdt met het onderhoud van het park in overleg met de verantwoordelijke gemeente ambtenaar.

Leden beheercommissie:

Voorzitter: Ing. R. E. de Meij
Leden: Jkvr. Angelique Bosch van Drakestein, Urja Niet - Graafland, Ing. Geertje Bakker - Hanisch ten Cate,

Just Bleekemolen, Maurice Hinterding en Drs. Hans Persoon.

Leden van de beheercommissie zijn actief betrokken geweest bij de inventarisatie van het bomenbestand en zij begeleiden het vrijwilligerswerk op de eerste zaterdag van de maand.

Rondleidingen :

Coördinator: Urja Niet - Graafland

Rondleiders: Ing. Geertje Bakker - Hanisch ten Cate, Greet de Lange - Meijer, Tera Naafs en Betty Rootselaar - Naafs.

Van april tot en met oktober is gratis deelname aan de rondleidingen mogelijk, afwisselend op dinsdag of donderdagavond. In september en oktober vinden de rondleidingen 's middags plaats. Op de website, via posters en in de media worden datum en tijd aangekondigd. Van de mogelijkheid een rondleiding op verzoek aan te vragen is in 2018 viermaal gebruik gemaakt.

Vrijwilligers aan het werk in het park:

Het aantal vrijwilligers dat zich op de eerste zaterdag van de maand meldt, groeit gestaag. Een vaste kern van ca. 16-18 personen is meestal aanwezig. Het is een hechte groep die veel plezier beleeft aan het werken in het park en ook het sociale contact erg op prijs stelt. Urja Niet Graafland en Ing. Ruud de Meij begeleiden de werkzaamheden in overleg met de heer Hans Knotters van de gemeente Baarn.

In 2018 is overleg geweest met de leiding van de Buiten Schoolse Opvang. Tweemaal in de maand komen kinderen werken in het park onder leiding van J.C. Althuis en ing. R.E. de Meij. De kinderen zijn enthousiast en leren zo ook de meerwaarde van het park kennen.

Activiteiten waarbij de Stichting betrokken was of acte de présence heeft gegeven:

In januari aanwezig op de nieuwjaarsreceptie van de gemeente Baarn. In maart/april bijeenkomsten bijgewoond over het Project Escher in Baarn. In mei gesprek met de gemeente gevoerd over de aanpassing van de openingstijden van het park en de beveiliging. In juni uitgave Nieuwsbrief. In juli inloopavond in de Wintertuin voor geïnteresseerden in het renovatieplan. Tevens in juli het officiële afscheid van de penning-

meester W.G. van Dijen. In september met kraam aanwezig op het jaarlijkse Cultureel festival. In september ook een picknick georganiseerd voor de vrijwilligers. In oktober het jaarlijkse evenement voor de donateurs en belangstellenden: een lezing over varens en presentatie van de vorderingen van het restauratieplan in het Brandpunt te Baarn. In november eerste overleg alle "groenclubs" in De Groene Inval. In december uitgave tweede Nieuwsbrief.

Vooruitblik 2019:

We zien uit naar de eerste fase van de realisatie van het renovatieplan waar in 2019 echt aan begonnen zal worden. In mei opent Living Story de escaperooms in de Wintertuin en zal lichte horeca verkrijgbaar zijn op het terras. De vrijwilligersprijs 2018 is niet ten onrechte ons toe gevallen en zeker een stimulans om ons op alle fronten nog meer in te zetten voor het verfraaien van het park om iets terug te brengen van de oude glorie. De aanwezigheid per 1 januari van Hans Knotters als beheerder van het park en dus vooral ook praktisch aan het werk draagt daar ook toe bij. Een eigen beheerder is de vervulling van een lang gekoesterde wens van de Vrienden van het Cantonspark. Een aantal wensen voor de restauratie kunnen nu budgettair nog niet gerealiseerd worden; daar zullen we - samen met de Gemeente - fondsen en sponsering voor gaan werven. Als nu ook nog ons verzoek om een straat in Baarn naar Johanna Westerdijk te vernoemen, gehonoreerd wordt ,zou ook die wens in vervulling gaan. Last but not least gaan we ons ook inzetten om meer donateurs te werven.

maart 2019

Jkvr. A. A. C. D. Bosch van Drakestein (voorzitter) en G.H.J. de Lange – Meijer (Secretaris).

Stichting Vrienden van het Cantonspark
Secretaris: Mevr. G.H.J. de Lange-Meijer
Rembrandtlaan 29, 3741 TA Baarn.
Tel: 035 - 541 3356.
Email: secretariaat@cantonspark.nl
www.cantonspark.nl